

Podsumowaniem obrad Seminarium Muzealnictwa było końcowe przemówienie ks. W. Smolenia, który podkreślił przede wszystkim wszechstronność tematyki referatów. Treść (siedemnastu) odczytów z konieczności musiała ograniczyć się raczej do zasygnalizowania niektórych problemów, ale żywe zainteresowanie słuchaczy świadczy o konieczności kontynuacji spotkań seminaryjnych poświęconych poszczególnym zagadnieniom. Następnie podziękował on referentom za ich szlachetny trud, a uczestnikom, zwłaszcza biorącym udział w dyskusji, za wytworzenie twórczej, poważnej i pogodnej atmosfery seminarium naukowego. Zaakcentował rzucone w toku dyskusji hasło przekształcenia Sekretariatu Komisji Episkopatu dla Spraw Sztuki Kościelnej w stale działający Instytut Sztuki Kościelnej, dysponujący galeriami wystawowymi i instruktażowymi. Zapowiedział również stopniową publikację wygłoszonych referatów w poszczególnych tomach półrocznika *Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne* oraz zamierzoną przez Ośrodek ABMK inwentaryzację muzeów i zbiorów kościelnych.

BP WINCENTY URBAN

SPRAWOZDANIE Z CZYNNOŚCI ARCHIWUM I MUZEUM ARCHIDIECEZJALNEGO ORAZ BIBLIOTEKI KAPITULNEJ WE WROCŁAWIU W 1963 ROKU

Praca w wymienionych instytucjach kościelnych Archidiecezji Wrocławskiej odbywała się zgodnie z nakreślonym planem. Wszystkie wydatki osobowe i rzeczowe, niezbędne dla funkcjonowania tego rodzaju instytucji, pokrywała Kuria Arcybiskupia.

I. STAN ZBIORÓW

1. Konserwacja

W roku sprawozdawczym oczyszczono zbiory i magazyny: w porze letniej wymyto gruntownie dwa razy wszystkie magazyny archiwalne i biblioteczne. Stosownie do otrzymanych funduszków poddano fachowej konserwacji i przeoprawie: 82 rękopisy biblioteczne, 11 inkunabułów, 16 starodruków, 5.075 druków nowszych.

2. Konserwacja budynków

W 1963 r. przebudowano piece ogrzewalne, naprawiono i okitowano okna, wyremontowano dachy uszkodzone podczas ostatniej zimy, sprawiono część nowych regałów.

3. Udostępnianie i usługa

Zbiory tutejsze dostępne są dla każdego badacza naukowego, a korzystanie z nich jest całkowicie bezpłatne. W okresie sprawozdawczym było:

1) ilość zwiedzeń korzystających ze zbiorów	1.162
2) wydanych do pracowni tomów książek	2.591
3) wydanych jednostek rękopisów	9.300

4) załatwionych pisemnych kwerend naukowych oraz informacji	77
5) załatwionych kwerend ustnych	1.191
6) wyjaśnień oraz informacji naukowych	1.298
7) załatwionych korespondencji	87
8) otrzymanych z parafii kopii metrykalnych	212
9) adnotacji metrykalnych	301

4. Nabytki archiwalne i biblioteczne

Zbiory archiwalne powiększyły się w r. 1963 o 29 jednostek otrzymanych z Kurii Arcybiskupiej i o 9 pozycji inwentarзовych, na które składają się dawne metryki nadesłane z parafii: Krzewina i Ludwikowice Kłodzkie, kronika z Pastuchowa, kurendy z Dankowic, akta ze Starego Jaworowa, spis członków bractwa z Międzylesia. Ponadto ks. mgr Alfred Świerk ofiarował maszynopis swej pracy pt. *Średniowieczna biblioteka klasztoru kanoników regularnych św. Augustyna w Żaganu* a ks. dr Kazimierz Dola — *Szpitalnictwo średniowieczne na Śląsku*.

Biblioteka Kapitułna pozyskała w tym roku 13 rękopisów bibliotecznych, wśród nich: *Breviarium* z XIV/XV w., *Breviarium* z XV w i *Antiphonarum* z r. 1460, pochodzące z parafii Krzewina.

Ponadto Biblioteka otrzymała 13 inkunabułów i 218 druków najnowszych, głównie z darowizny od ks. arcbpa Bolesława Kominka, bpa W. Urbana, ks. Alfreda Boehma, ks. dra Józefa Mroza i ks. A. Świerka.

5. Tematy prac

Różni pracownicy naukowcy oparli się całkowicie lub częściowo na zbiorach Archiwum i Biblioteki.

a. Prace drukowane

- Gólos K.: Jeszcze jedna statystyka ludności polskiej. (Ankieta kościelna z 1889 r.). *Śląs. Kwart. hist. Sobótka*. R. 17: 1962 nr 3/4 s. 391—407. Zsf. s. 515.
- Jonca K., Konieczny A.: Upadek „Festung Breslau“ 15 II — 6 V 1945. Wrocław 1963 ss. 291, tabl. 28, mapy 2, Rez., Sum., Zsf.
- Leszczyński J.: Emigracja wyznaniowa ze Śląska do Górnych Łużyc w XVII i początkach XVIII w. *Studia Dziejow Kośc. katol.* R. 3: 1962/63 t. 1 s. 123—149.
- Sawicki J.: *Concilia Polonae. Źródła i studia krytyczne*. 10: Synody diecezji wrocławskiej i ich statuty Na podstawie materiałów przysposobionych przy udziale A. Sabischa. Wrocław 1963 ss. XVII, 754, tabl. 23, mapa 1, Zsf. Polskie Towarzystwo Historyczne.
- Szymińczek F.: Stowarzyszenia akademickie polskiej młodzieży górnośląskiej we Wrocławiu 1863—1918. Przedm. S. Wystouch. Wrocław 1963 ss. 232, tabl. 2, portr. 8, rys., tab., bibliogr., Rez., Sum., Zsf. Instytut Śląski w Opolu.
- Świerk, A.: Stan szkolnictwa we Wrocławiu w drugiej połowie XIII wieku. (Powstanie pierwszej szkoły miejskiej). *Nasza Przeszłość*. 17: 1963 s. 77—85.
- Tenze: Z problematyki badań nad dziejami śląskich bibliotek klasztornych. *Śląs. Kwart. hist. Sobótka*. R. 18: 1963 nr 1 s. 14—25, Zsf.
- Urban W.: Nieznany szczegół z życia ks. Jana Dzierżona (1811—1906). *Wiad. urz. Kurii Bisk. Śląska Opol.* R. 18: 1963 nr 5 s. 142—144.
- Tenze: Polskie kaznodziejstwo i katechizacja we wrocławskiej diecezji w oczach pruskich. *Nasza Przeszłość*. 17: 1963 s. 123—186.
- Tenze: Rękopisy liturgiczne Biblioteki Kapitułnej we Wrocławiu. *Arch. Bibliot. kośc.* T. 6: 1963 s. 155—189, Summ.
- Urbarze Śląskie. Pod red. J. Gierowskiego. T. 3: Urbarze dóbr zamkowych Górnego Śląska z lat 1571—1640. Oprac. i przygot. do druku R. Heck, J. Leszczyński i J. Petran. Wrocław 1963 ss. XIV, 309, mapa 1.
- Więcek A.: Jan Jerzy Urbański. Studium o rzeźbie wrocławskiej pierwszej połowy XVIII stulecia. Wrocław 1963 ss. 205, tabl. 75, ilustr., Zsf.

b. Prace niedrukowane

- Bartosz J.: Rola i znaczenie Centrum w latach 1930—1933.
 Bernat Z.: Notacja chejronomiczna.
 Hielńska M.: Kancelarie wielkopolskie w drugiej połowie XIII wieku.
 Bogumiński J.: Znaczenie nabożeństw paraliturgicznych w świetle encykliki *Mediator Dei*.
 Bojakowski A.: Dzieje kasztelanii polskiej w Sądowlu.
 Fisch K.: Repertoire international des sources musicales.
 Gospodarek T.: Walka o polszczyznę, kulturę i narodowość polską na Śląsku w latach 1816—1872 w świetle publicystyki.
 Gottwald H.: Działalność Centrum.
 Gralla G.: Demografia parafii Ziemięcice na przestrzeni XIX wieku.
 Idzior J.: Skład personalny Św. Kolegium Kardynalskiego.
 Jurczak J.: Dzieje drukarni biskupiej we Wrocławiu.
 Kaptan M.: Uposażenie klasztoru augustianów w Zaganu.
 Kiszka J.: Oratorium *Jozue* Haendla.
 Klichta N.: Kronika parafialna kościoła pod wezwaniem św. Marii Magdaleny w Kuźni Raciborskiej.
 Kowalcuk M.: Tablica różańcowa z Wierzbna, pow. Oława.
 Kozuszek W.: Jan Benedykt Solfa — lekarz doby polskiego Odrodzenia.
 Laskowski R.: *Vera Icon* i *Mater Misericordiae* w śląskim malarstwie średniowiecznym.
 Marek Fr.: Działalność Bernarda Bogedaina.
 Mendel E.: *Gazeta Opolska* w walce o polski parlament w Rzeszy w 1912 r.
 Moll J.: Literatura polska w bibliotekach klasztornych na Śląsku.
 Cuorkiewicz E.: Ks. Jerzy Smolka.
 Orzechowski M.: Wojciech Korfanty — biografia polityczna.
 Rybandt St.: Bracia Mniejsi w czasie reformacji we Wrocławiu.
 Strzałkowski K.: Wychowanie i nauczanie w akademickim gimnazjum w Nysie w XVII i XVIII wieku.
 Szuszkiewicz Z.: Działalność Instytutu Wschodniego we Wrocławiu 1918—1945.
 Syczyńska B.: Części skrzydeł ołtarza z kościoła Bożego Ciała z XV wieku we Wrocławiu.
 Świerk A.: Średniowieczna biblioteka klasztoru kanoników regularnych św. Augustyna w Zaganu.
 Tatkowski T.: Stosunek państwa do Kościoła rzymsko-katolickiego w Polsce Ludowej.
 Urban W.: Papież Jan XXIII i jego pontyfikat.
 Urban W.: Szkice z dziejów diecezji wrocławskiej w drugiej połowie XV wieku.
 Urban W.: Kościół katolicki w Polsce w latach 1815—1914.
 Urban W.: Kościół katolicki w Polsce w latach 1914—1939.
 Wachowiak St.: Graduał klasztoru św. Agnieszki.
 Wagener H.: Die Begleitung des gregorianischen Choralen im 19. Jhd.
 Walińska J.: Rozwój instytucji jarmarków na Śląsku.
 Żurowski M.: Charakter kary właściwej dla społeczności.
 Zyga St.: Bibliografia czasopism śląskich w latach 1870—1939.

c. Tematy prac alumnów Arcybiskupiego Seminarium Duchownego — członków seminarium historycznego

- Michalewicz Z.: Służba ołtarza w diecezji wrocławskiej na podstawie wizytacji kościelnych.
 Ozimek W.: Biblioteki parafialne w wizytacjach kościelnych
 Pohl H.: Seminarium Duchowne we Wrocławiu po r. 1945.

6. Mikrofilmowanie

Archiwum Archidiecezjalne i Biblioteka Kapitulna w okresie sprawozdawczym wykonała mikrofilmy dla badaczy naukowych lub instytucji głównie w Stacji Mikrofilmowej Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu. Wykonano więc mikrofilmy dla prof. Stanisława Kolbuszewskiego, Juliana Bartosza, Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego, Edmunda Odorkiewicza, Telewizji Wrocławskiej, Mariana Żurowskiego.

Dla celów zabezpieczających zmikrofilmowano rękopisy archiwalne: V 7, III a 1, III c 1, II b 1, II b 2, II b 3, II b 4, III d 1, III a 22, IV b 7, III b 1a, III b 9 oraz rękopisy biblioteczne: nr 107, 149.

7. Pokazy

W okresie sprawozdawczym urządzono pokaz okresowy pt. *Polska książka religijna, szczególnie z zakresu mariologii, w duszpasterstwie diecezji wrocławskiej do r. 1945*. Wzmiankę o tym pokazie zamieściło *Słowo Powszechne* (R. 1963 nr 112).

Ponadto zorganizowano 4 pokazy okolicznościowe.

8. Wycieczki naukowe

W r. 1963 zwiedziło Archiwum i Bibliotekę 19 wycieczek naukowych.

9. Wypożyczanie międzybiblioteczne

Ze zbiorów Biblioteki Kapitulnej korzystały drogą wypożyczania międzybibliotecznego następujące biblioteki: Ossolineum, Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Biblioteka Uniwersytecka KUL i in.

10. Inne prace

Przedstawiciel Archiwum uczestniczył w seminarium muzealnictwa kościelnego, zorganizowanym przez Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych w dn. 16—18 września 1963 r. w Lublinie. Bp W. Urban wygłosił na tymże seminarium wykład pt. *Zbiory kościelne i ich rola w badaniach polskości na Ziemiach Zachodnich*.

II. MUZEUM ARCHIDIECEZJALNE

Zabytki sztuki sakralnej są wystawione w budynku głównym przy ulicy Kanonia 12, w zabytkowym *Orphanotropheum*, oraz w kościele św. Krzyża. Muzeum otwarte jest codziennie od godziny 10-tej do 15-tej. Wystawione obiekty były przedmiotem zwiedzań i szczerych zainteresowań nie tylko gości z Kraju ale i zagranicznych, przyprowadzanych tutaj przez przewodników wrocławskich.

Niektórzy ze zwiedzających nie szczędzili słów uznania dla Muzeum. Tytułem ilustracji przytaczamy urywki z *Księgi Zwiedzających*: „Nikt nie może zaprzeczyć, że książka religijna i skromny katechizm docierający do dziecka tej ziemi, był pierwszą i najtrwalszą lekcją języka polskiego i poznania przynależności narodowej. Toteż pełna trudu i ofiarna praca tych wszystkich, którzy dla ratowania i zachowania dzieł sztuki, będących wkładem w dorobek polskiej kultury narodowej, poświęcili swój czas i wiedzę, zorganizowali i utrzymują tak cenne Muzeum od chwili odzyskania utraconej niegdyś ziemi piastowskiej, zasługują na podziw, słowa głębokiego szacunku i podziękii” (7 grudnia 1963 r.).

W dziale numizmatyki powiększyły się zbiory dzięki darowi medali papieskich i kilku monet z XVIII w. od ks. arcbpa B. Kominka.